

§ 3

KS 376/17

Utredning av färre barn i förskolegrupper

Beslut

Budgetberedningens förslag till kommunstyrelsen

Utredningen läggs till handlingarna med följande motivering: Kommunstyrelsen delar skolnämndens uppfattning att det krävs en övergripande och långsiktig planering för att möjliggöra en sänkning av antalet barn i förskolegrupperna. Utredningen påvisar att verksamheten är komplex och att bra kvalitet och god miljö i förskolan inte endast beror på antalet barn i grupperna utan även påverkas av faktorer såsom barngruppens sammansättning, förskolepersonalens kompetens, lokaler inom- och utomhus, närvaro m.m. Framtida åtgärder för att minska barngruppernas storlek inom förskolan måste även ses i förhållande till den befolkningsutveckling som staden står inför. Antalet barn i förskolegrupperna måste därmed analyseras i ett större perspektiv. Förslaget till investeringsbudget och plan 2019-2021 innefattar medel till nybyggnation av förskolor utifrån volymökningar samt reinvesteringar i befintliga förskolor. Därmed ingår inte något utrymme i direkt syfte att minska antalet barn i grupperna. Däremot pågår arbete för att optimera lokalanvändningen i befintligt bestånd.

Deltar ej i beslut

Hans Bergfelt (M) och Marcus Claesson (L) deltar ej i beslutet.

Ärendet

Skolnämnden gav under våren 2017 skolförvaltningen i uppdrag att utreda vad färre barn i förskolegrupperna skulle innebära. Efter att skolnämnden fått utredningen redovisad för sig fattade de beslut om att begära investeringsmedel hos kommunstyrelsen. Ärendet har efter det behandlats i budgetberedningen.

Ärendets behandling

Skolnämnden har behandlat ärendet den 11 oktober 2017, § 87.

Förslag till beslut

Beslutsgång

Ordförande frågar om utredningen kan läggas till handlingarna och översändas till kommunstyrelsen med följande motivering: Kommunstyrelsen delar skolnämndens

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Budgetberedningen
Sammanträdesdatum
2018-05-24

uppfattning att det krävs en övergripande och långsiktig planering för att möjliggöra en sänkning av antalet barn i förskolegrupperna. Utredningen påvisar att verksamheten är komplex och att bra kvalitet och god miljö i förskolan inte endast beror på antalet barn i grupperna utan även påverkas av faktorer såsom barngruppens sammansättning, förskolepersonalens kompetens, lokaler inom- och utomhus, närvaro m.m. Framtida åtgärder för att minska barngruppernas storlek inom förskolan måste även ses i förhållande till den befolkningsutveckling som staden står inför. Antalet barn i förskolegrupperna måste därmed analyseras i ett större perspektiv. Förslaget till investeringsbudget och plan 2019-2021 innefattar medel till nybyggnation av förskolor utifrån volymökningar samt reinvesteringar i befintliga förskolor. Därmed ingår inte något utrymme i direkt syfte att minska antalet barn i grupperna. Däremot pågår arbete för att optimera lokalanvändningen i befintligt bestånd.

Förslaget antas.

Expedieras till
Kommunstyrelsen

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Skolnämnden
Sammanträdesdatum
2017-10-11

§ 87

SKN 383/17

Utredning av färre barn i förskolegrupper

Beslut

Skolnämnden fattar beslut att hos kommunstyrelsen begära investeringsmedel så att utbyggnadstakten av antalet förskoleplatser kan ökas med större marginal och därmed en sänkning av antalet barn i förskolegrupperna succesivt kan bli möjlig med inriktning mot Skolverkets fastlagda riktmärken för barngruppers storlek, samt att begära ökade driftsmedel för att kunna rekrytera förskollärare, förskolechefer och administrativt personal.

Ärendet

Skolnämnden gav under våren 2017 skolförvaltningen i uppdrag att utreda vad färre barn i förskolegrupperna skulle innebära. Skolnämnden fattar beslut om viljeinriktning i frågan och kommunstyrelsen fattar det slutliga beslutet om investeringsmedel samt avsättande av driftsmedel för förskoleverksamheten årligen.

Ärendets behandling

Skolförvaltningens tjänsteskrivelse den 16 maj 2017.

Skolnämndens arbetsutskott bordlade ärendet den 23 maj 2017, § 21.

Skolnämndens tjänsteskrivelse den 19 september 2017.

Skolnämndens arbetsutskott har behandlat ärendet den 26 september 2017, § 42 med beslut och förslag att tjänsteskrivelsen med förslag till beslut omarbetas enligt arbetsutskottets överläggningar och går sedan vidare till skolnämnden med förslaget att anta förvaltningens förslag till beslut avseende utredning av färre barn i förskolegrupper.

Förslag till beslut

Arbetsutskottets förslag till Skolnämnden

Skolnämnden fattar beslut att hos kommunstyrelsen begära investeringsmedel så att utbyggnadstakten av antalet förskoleplatser kan ökas med större marginal och därmed en sänkning av antalet barn i förskolegrupperna succesivt kan bli möjlig med inriktning mot Skolverkets fastlagda riktmärken för barngruppers storlek, samt att begära ökade driftsmedel för att kunna rekrytera förskollärare, förskolechefer och administrativt personal.

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Skolnämnden

Sammanträdesdatum

2017-10-11

Beslutsgång

Ordföranden frågar om arbetsutskottets förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Expedieras till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

N/A
Gunnel Pålsson

Skolnämnden

Utredning färre barn i förskolegrupper

Förslag till beslut

Skolnämnden fattar beslut att hos kommunstyrelsen begära investeringsmedel så att utbyggnadstakten av antalet förskoleplatser kan ökas med större marginal och därmed en sänkning av antalet barn i förskolegrupperna succesivt kan bli möjlig med inriktning mot Skolverkets fastlagda riktmärken för barngruppers storlek, samt att begära ökade driftsmedel för att kunna rekrytera förskollärare, förskolechefer och administrativt personal.

Ärendet

Skolnämnden gav under våren 2017 skolförvaltningen i uppdrag att utreda vad färre barn i förskolegrupperna skulle innebära. Skolnämnden fattar beslut om viljeinriktning i frågan och kommunstyrelsen fattar det slutliga beslutet om investeringsmedel samt avsättande av driftsmedel för förskoleverksamheten årligen.

Beredning

De förskoleplatser som finns att tillgå i Mölnåls i mars 2017 finns i 40 förskolor med totalt ca 178 avdelningar utifrån ett snitt på ca 18 barn per avdelning. Två avdelningar på Snickargårdens förskola i Lindome var kallställda under våren 2017 och är tillfälligt lämnade till förfogande för annan kommunal verksamhet. Det finns en förhållandevis stor etablering av fristående verksamheter i den kommundelen. Mölnåls har totalt 12 fristående förskoleverksamheter, och tre pedagogisk omsorg, varav två med aktiv verksamhet hittills i år.

Den kommunala verksamheten visar i mars 2017 på i snitt 18,3 platser per avdelning med en personaltäthet i snitt 5,9 barn per årsarbetare.

I mars 2017 mötte stadens förskoleavdelningar 3 041 barns behov av barnomsorg 1-5 år och allmän förskola 3-5 år. Utöver detta gav den kommunala pedagogiska omsorgen 281 barn barnomsorg. Den fristående förskoleverksamheten hade 571 barn i förskola samt den fristående pedagogiska omsorgen verksamhet hade 25 barn i sin verksamhet.

I september 2017 kommer ytterligare ca 6 avdelningar med ca 110-120 platser öppna upp i den nya förskolan Stallbacken. Under 2018 kommer Mölnåls stad att vid halvårsskiftet ha ytterligare 7 avdelningar i förskola för att möta befolkningsutvecklingen. I två av de tre nya förskolorna, i Balltorp och Krosklätt samlokaliseras sex småförskolor vilket därmed innebär ett förhållandevis litet nytillskott av ca 125 platser.

2019 planeras en utbyggnad med 4 avdelningar förskola i centrala Mölnåls för att möta befolkningsutvecklingen.

2020 planeras inga nya förskoleavdelningar

2021 planeras det för två nya förskola med ca 6 avdelningar vardera och åren därefter minst en förskola med 6 avdelningar varje år till 2024.

Om utbyggnadstakten framöver fortsatt skulle vara 6 avdelningar i snitt varje år innebär det att förutom minskningen av befintliga barngrupper måste man även ta höjd för ytterligare en halv till en hel avdelning per år.

Planerings- och byggnationstiden för en ny förskola om alla förutsättningar är klara tar minst tre år.

Att minska antalet barn i förskolegrupperna med 1 barn skulle göra att det behövs ytterligare ca 12 avdelningar förskola vilket innebär två förskolor. Fortsatt planerad utbyggnad måste även tas med i beräkningen då denna utan någon marginal möter behovet enligt 2016 års befolkningsutveckling för staden.

Mölnåls stad behöver även rekrytera personal motsvarande ca 40 personal varav 2/3 minst förskollärare enligt nuvarande bemanningsnivå. Utöver den pedagogiska personalen behöver även drygt en förskolechef och en halv administratörstjänst rekryteras.

Att minska förskolegrupperna med 2 barn per grupp skulle alltså innebära att ca 25 avdelningar ytterligare förskola utöver det redan planerade skulle behöva etableras. Rekryteringsbehovet skulle innebära ca 80-85 personal samt ca 2,5 förskolechef och 1 administratör.

Om Mölnåls stad skulle inrikta sin nivå på barngruppernas storlek enligt Skolverkets nya riktmärken skulle det utifrån 2017 års perspektiv innebära drygt 60 nya förskoleavdelningar med rekrytering av ca 200 personal, 6-7 förskolechef och ca 3-3,5 administrativa tjänster.

Förvaltningen bedriver kontinuerligt ett aktivt rekryteringsarbete vid utbildningsinstitutionerna i regionen. I dagsläget är det trots det en stor svårighet att få förskollärare till de vakanta tjänsterna. Särskilt svårt är det till verksamheterna längre belägna från storstadscentret. Skillnaden i lönenivåer blir inte sällan den avgörande faktorn för den sökandes val.

Temporära lokaler kan vara ett alternativ att lösa snabbt uppkomna behov i förskoleverksamhet. Det är ett dyrare alternativ med en hyreskostnad som beräknas till två gånger högre än snittkostnaden för stadens egna lokaler. Det behövs även mark och bygglov för en temporär lösning. Befintliga förskolors gårdar är inte så stora att det finns ett övermått på yta i förhållande till den yta som strävas efter enligt Funktionsprogram för förskola i Mölnåls stad samt Boverkets rekommendationer. Endast ett par förskolors gårdar skulle medge fler barns nyttjande av dem, om en temporär lösning skulle kunna etableras på mark i anslutning till dessa befintliga förskolor. Det pågående arbetet med att upprätthålla och utveckla kvalitetsfaktorerna i utemiljön på förskolorna skulle påverkas.

Det saknas mark, A-tomter, för lokalisering av nya förskolor som det ser ut idag. Det krävs ett planarbete för att möjliggöra nya tomter och det kan ta flera år att få fram sådana. För

närvarande tas bara exakt höjd för nya förskoleplatser för att möta behov i bostäder som är under byggnation och planerade i Mölnåls bostadsprognos.

Bakgrund

Det lagrum som regler förskoleverksamheten tydliggörs i Skollagen kap 1-7 generellt och kapitel 8 reglerar det specifika för verksamheten. Läroplanen för förskolan (Lpfö) reviderades 2010 och i den ställs tydliga krav på förskollärarna då målen förändrats. Barngruppernas storlek och sammansättning bör ställas i relation till dessa mål.

I aktuell forskning om förskolegruppernas storlek har forskarna Sheridan och Pramling tillsammans med Williams belyst frågan i : *Barngruppens storlek i förskolan. Konsekvenser för inläring och kvalitet*. Forskarna anser att gruppens storlek inte kan ses som ett isolerat fenomen. De visar på sex samverkande kvalitetsfaktorer:

- barngruppens sammansättning
barngruppens storlek
förskollärarnas utbildningsnivå och kompetens
förskolans fysiska utrymmen inne
förskolans fysiska utrymmen ute
personaltäthet

Gruppstorlek i förskolan bör enligt forskarna ses med belysning av alla dessa faktorer. *Barngruppsstorlek är relaterat till interaktionen mellan faktorerna och samspelet mellan dem skapar olika villkor för förskollärare att arbeta professionellt, liksom för barns möjlighet att lära enligt intentionerna i läroplanen.*

Forskningen visar även att antalet barn i gruppen har betydelse för förskollärarnas val och bortval av målområden och arbetssätt. Ökar antalet barn i gruppen som helhet får även de mindre grupperingarna ett större antal barn, vilket försvårar arbetet med läroplanen. ’

Den fysiska miljön är en nyckelfaktor då den utgör ramen för vad som är möjligt att planera och genomföra i form av innehåll och aktiviteter. Förskolans rum ska vara anpassade för antalet barn och ge möjlighet både att dela upp och att samla hela gruppen.

Färre barn i grupperna möjliggör högre grad av kommunikation, medan större grupper uppfattas stimulera kreativitet. Oberoende av gruppstorlek, betonar förskollärarna vikten av att utveckla barns sociala förmågor och självkänsla. Kognitiva färdigheter som kritiskt tänkande och en observerande attityd ges mindre uppmärksamhet. Utifrån ett professionellt perspektiv på förskolans utveckling och kvalitet är det av vikt att systemiskt studera och kartlägga:

- barngruppens organisering i form av storbarns-, åldersblandade och åldersspecifika grupper.

- betydelsen av barns ålder, relaterat till innehåll och aktivitet.

I Skolverkets rapport *Barngruppers storlek i förskolan* tydliggörs i dessa studier frågan om vad som utgör stora och små barngrupper uttryckt av förskollärares upplevelse och bedömning som främst ges i form av samverkande faktorer. När siffror för lämplig barngrupp

anges reflekterar flertalet till 15 barn och tre förskollärare eller 10-12 småbarn och tre förskollärare.

Ju fler barn det är i gruppen, desto fler relationer är det att förhålla sig till, vilket kan vara en stressfaktor för barn. Barn behöver också kunna dra sig undan för vila och ges möjligheter att ibland leka i lugn och ro med få kamrater. Den fysiska miljön måste anpassas så att detta är möjligt.

De nya riktmärkena för barngruppers storlek som Skolverket tagit fram (2016-12-02) är för barn mellan ett till tre år 6-12 barn samt för barn mellan fyra och fem år 9-15 barn. Skolverkets nya riktmärken för barngrupper ska tillsammans med nytt stödmaterial bidra till att kommuner och fristående förskolor kan skapa en bra förskola för barnen.

Ekonomi

Byggandet av en förskola med 6 avdelningar kostar ca 40-43 miljoner, varav inventarier är ca 2,5 miljon av den totala summan investeringsmedel.

En minskning av barnantalet med ett barn/avdelning skulle innebära ca 12 nya avdelningar och en investering om ca 80-90 miljoner för nybyggnation i egen regi.

Att sänka barnantalet med två barn/avdelning skulle då beräknas till ca 160-175 miljoner i investeringsmedel.

Temporära lösningar med exempelvis moduler ger en hyreskostnad som är nästan två gånger så dyr som vanlig snittyta i Mölnåls. Hyreskostnaden för byggnation i egen regi beräknas för närvarande till ca 1 500 kronor/kvm.

Driftsmedel i hyreskostnad för en förskola motsvarande 6 avdelningar skulle i egen regi bli ca 2,0 -2,1 miljon (enligt de uppgifter som kan bedömas utifrån senaste förskolan med 6 avd). Driftmedel för service och material beräknas till ca 1,3 miljon för en förskola med 6 avdelningar.

För en förskollärlön behöver beräknas med en årskostnad som ligger mellan 517 000 – 575 000 kronor. Motsvarande årskostnad beräknas för en barnskötlön till 293 000 - 321 000 kronor. Med nuvarande bemanningsnivå skulle det innebära en lönekostnad på ca 1,33 – 1,47 miljon per avdelning. Här tillkommer en årskostnad för en förskolechefslön på ca 700 000 och en administratörskostnad på ca 460 000 för en heltid.

Minskning med ett barn per avdelning i snitt skulle beräknas vid genomförande till

Ökade investeringskostnader 80-90 miljoner

Ökade hyreskostnader 4,0 - 4,2 miljoner

Ökade driftskostnader personal 19,1 – 21,2 miljoner

Dnr SKN 383/17

Minskning med två barn per avdelning i snitt skulle beräknas vid genomförande till

Ökade investeringskostnader 160-175 miljoner

Ökade hyreskostnader 8,0 - 8,4 miljoner

Ökade driftskostnader personal 38,7– 42 miljoner

För att nå Skolverkets riktmärken på barngrupper 2017 skulle kostnaderna vara drygt fem gånger minskningen av ett barn i grupperna. Det vill säga

Ökade investeringskostnader drygt 400-450 miljoner

Ökade hyreskostnader 20,0 - 21 miljoner

Ökade driftskostnader personal 100 – 110 miljoner

Att öka andelen förskollärare, 3 av 3 personal i barngrupperna skulle kosta ca 224 000 - 254 000 per avdelning vilket för hela verksamheten skulle innebära en kostnad på ca 42,8 – 48,5 miljoner.

Bedömning

Skolförvaltningen bedömer att det krävs en övergripande planering med långsiktighet för att möjliggöra en sänkning av antalet barn i förskola för barn 1-5 år. I den planeringen är det av vikt att avsätta tillräckligt med ekonomiska medel för att bygga ut förskoleverksamheten med större marginal i förhållande till befolkningsutvecklingen.

Förvaltningen bedömer att arbetet med att ta fram mark/ytor för lokalisering av nya förskolor behöver prioriteras då det är stora svårigheter att finna sådan idag.

Skolförvaltningens bedömning är att temporära lokaler kan vara en lösning men att det är mer kostsamt och att det krävs mark för att inte kvalitetsfaktorerna i utemiljön ska bli sämre. I anslutning till ett par förskolor skulle eventuellt samnyttjande av förskolegård kunna bli möjligt vid en paviljongetablering i direkt anslutning intill.

Förvaltningen bedömer att en minskning av barngrupperna i förskola blir mer kostsam ju längre fram i tid den skulle komma att ske med anledning av det expansiva skede staden befinner sig med hög bostadsutbyggnadstakt.

Skolförvaltningens bedömning är att det krävs väsentligt ökade investeringsmedel och driftsmedel för att nå den nivå som Skolverket tagit fram i sina riktmärken för barngruppernas storlek i förskolan.

Förvaltningen bedömer att en av de viktigaste kvalitetsfaktorerna är att öka antalet förskollärare i barngrupperna. Det är av stor vikt att staden kan stärka förskoleverksamhetens kvalitéer och därmed konkurrera i storstadsregionen som en attraktiv arbetsgivare.

Skolförvaltningen bedömer även att det är av stor vikt att fortsätta det aktiva rekryteringsarbetet samt att stadens lönenivåer bidrar till valet Mölnåls i konkurrenssituationen.

TJÄNSTESKRIVELSE
2017-09-19 Sida 6 (6)

Dnr SKN 383/17

Expedieras till
Kommunstyrelsen

Fredrik Hellsten
Förvaltningschef